

Jeg ser deg

Rani Lill Anjum

Mannen min og jeg tilbrakte ett år i Vancouver, en kanadisk by med cirka to millioner innbyggere. Før vi dro, hadde vi hørt om disse overfladiske nordamerikanerne ("Oh, how nice!") med deres overdrevne, men ikke akkurat ekte og oppriktige, høflighet ("What a great pleasure to meet you!"). Allerede første dag meldte problemet seg: Da vi skulle betale matvarene våre i kassa på det lokale supermarkedet, hilser ekspeditøren oss med et "Hvordan har du det?". Vi var jo ikke vant til å si noe mer enn et "hei" til den som sitter i kassa, og var derfor overhodet ikke forberedt på å måtte fortelle om hvordan vi hadde det.

Vi lærte fort at man bare skulle svare kort på slike spørsmål, for eksempel med "Takk bra, og du?". Kort og greit fikk vi da som svar at de også hadde det fint. Dette anså vi som en rein høflighetsfrase, helt til det viste seg at damene på supermarkedet virkelig kjente oss igjen, både i og utenfor kjøpesenteret. Mannen min hadde dessuten et overraskende møte med postmannen vår. Postmannen spurte hvordan han hadde det, og mannen min svarte som vanlig "Takk bra, og du?". Stor var min manns overraskelse da postmannen svarte at, nei, i dag hadde han det faktisk ikke så bra.

Vi kom fort inn i denne uformelt høflige tonen som viste seg i de fleste hverdagslige gjøremålene: Man holdt alltid døra opp for den som kom etter, uansett om den neste personen kom langt bak og det var midt i rushtida på T-banen. Den som ble holdt opp døra for sa da "Takk!", og den som holdt opp døra svarte "Ingen årsak". På bussen hilste samtlige passasjerer på sjåføren, og rett som det var ropte noen, idet de gikk av, "Takk skal du ha, sjåfør!". Kom man ved et uhell til å dulte borti andre på gata, sa man alltid unnskyld, både unge og gamle. Og traff man noen i heisen, hilste man.

Det morsomste var likevel å få komplimenter på gata. "Stilige sko!" kunne noen rope etter mannen min. Selv hadde jeg et par jakker som jeg nesten alltid fikk komplimenter for av andre damer. Det var rett og slett en utrolig hyggelig stemning i Vancouver, og vi kom til å sette stor pris på den oppmerksomme og hensynsfulle omgangsformen. Vi møtte blikket til folk på gata, og var det få folk ute, så hilste vi. I det hele tatt fikk vi et klart inntrykk av å bli

sett. Høfligheten opplevdes ikke overfladisk, men anerkjennende. Med ord, blick og handling viste folk hverandre anerkjennelse, og faktisk omsorg.

Små og tilsynelatende ubetydelige ord som "hei", "unnskyld", "takkt" og "trenger du hjelp?" er ikke bare et tegn på høflighet. Ord har moralske implikasjoner, og såkalte "høflighetsfraser" kan fort få positive konsekvenser for hvordan vi lever sammen i et samfunn. For hvor oppriktig trenger man egentlig å mene det når man sier "takkt" når man får noe, og "vær så god" når man gir bort noe? Og må man mene det fra det innerste av sitt hjerte når man sier "hei" til den som sitter i kassa, eller når man åpner døra for den som kommer etter? Er det virkelig et tegn på overfladiskhet når man reiser seg for eldre på bussen, eller hjelper noen av med barnevogna? Tvert imot! Det er det et tegn på at vi forholder oss til hverandre som medmennesker, med aksept og respekt, selv om vi ikke skulle kjenne hverandre.

Å slippe døra i ansiktet på den som kommer bak, er ikke bare uhøflig, men usosialt. På den måten viser man at man ikke ser andre mennesker, at man ikke anerkjenner hverandre. Å ta seg tid til å vise hensyn, til å se hverandre inn i øynene når man møtes og gjenkjenne den andre som et medmenneske, er derimot å vise hverandre med hele seg – med ord og med handling – at "Jeg ser deg". Og er det ikke akkurat det vi alle trenger? At noen ser oss?